เรื่องห้ามไม่ให้เจ้าไปเมืองสุพรรณ

กับ

อักขรานุกรมภูมิศาสตร์จังหวัดสุพรรณบุรี

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หลวงจำเนียรคดี (แนบ จำเนียรกุล)

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๕

TUDC 19/04/2563

ห้องสมุดประชาชนปลัดอนุสรณ์งาน ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงจำเนียรคดี (แนบ จำเนียรกุล) ซึ่งกำหนดณวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๑ หลวงอรรถปริชาชนูปการ อธิบดีกรมอัยยการ ผู้เคยเป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นมิตรของผู้วายชนม์ ได้นำนายอนันต์ จำเนียรกุล ซึ่งเป็นผู้แทนของคณะเจ้าภาพมาติดต่อกับกรมศิลปากร ขอเรื่องหนังสือสำหรับพิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานนี้ กรมศิลปากรทราบว่าหลวงจำเนียรคดีเป็นชาวสุพรรณ จึงแนะนำให้พิมพ์นิทานโบราณคดี เรื่อง ห้ามไม่ให้เข้าไปเมืองสุพรรณ พระนิพนธ์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับเรื่องอักขรานุกรมภูมิศาสตร์ จังหวัดสุพรรณบุรี ของคณะกรรมการทำอักขรานุกรมภูมิศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถาน รวม ๒ เรื่องในเล่มสมุดเดียวกัน ฝ่ายเจ้าภาพเห็นชอบด้วยกับคำแนะนำของกรมศิลปากร จึงตกลงพิมพ์หนังสือ ๒ เรื่องดังกล่าวนั้นในสมุดเล่มนี้.

TUDC 19/04/2563

กรมศิลปากรขออนุโมทนา ในกุศลสาธารณประโยชน์ ซึ่งบุตรและภรรยาของผู้วายชนม์ให้พิมพ์หนังสือแจกเป็นวิทยาทาน และหวังใจว่าหนังสือจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับไปอ่านตามสมควร.

กรมศิลปากร

๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๑

TUDC 19/04/2563

ชาตะ : ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๓

มรณะ : ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

TUDC 19/04/2563

ประวัติย่อ

หลวงจำเนียรคดี (แนบ จำเนียรกุล) เกิดเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นบุตรหลวงแพ่ง (โต๊ะ จำเนียรกุล) กับนางสุ่น จำเนียรกุล เกิดที่ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.

การศึกษา ได้เริ่มเรียนหนังสือไทยที่โรงเรียนปริชาพิทยากร (พ.ศ. ๒๔๔๓—๒๔๔๖) ได้รับประกาศนียบัตรชั้น ๒ ประถมศึกษา เริ่มเป็นนักเรียนกฎหมายพ.ศ. ๒๔๖๐ สอบไล่กฎหมายได้เป็นเนติบัณฑิต พ.ศ. ๒๔๖๗.

การศาสนา พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้อุปสมบทณวัดราชประดิษฐฯ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ และสอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรีสำนักวัด.

ตำแหน่งราชการ พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นเสมียนอัยยการมณฑลนครสวรรค์ พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นอักษรเลขจังหวัดชัยนาท พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นปลัดอำเภอจันทึก จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นปลัดอำเภอบาง-

TUDC 19/04/2563

ขุนเทียน จังหวัดธนบุรี พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นแพ่งจังหวัดมีนบุรี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นอัยการจังหวัดอัญญะบุรี พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นอัยการจังหวัดลพบุรี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นอัยการจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นอัยการประจำกรม กรมอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๙ และเป็นข้าหลวงตรวจการอัยการ ออกรับพระราชทานบำนาญฐานสูงอายุ.

บำเหน็จในราชการ

พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้รับพระราชทานยศ เป็นรองอำมาตย์โท.

พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นขุนจำเนียรคดี.

พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย.

พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์เอก.

พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้รับพระราชทานเหรียญ บรมราชาภิเษก.

พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นหลวงจำเนียรคดี.

พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับพระราชทานยศเป็นอำมาตย์ตรี.

พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์ ช้างเผือก.

พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้รับพระราชทานเหรียญเฉลิมพระนคร ๑๕๐ ปี.

พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา.

พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์ มงกุฎไทย.

พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์ ช้างเผือก.

อนึ่ง ได้รับพระราชทานเงินเดือนตั้งแต่เดือนละ ๒๐ บาท และได้เลื่อนขึ้นเป็นลำดับจนได้รับเดือนละ ๕๐๐ บาท.

ครอบครัว หลวงจำเนียรคดี ได้ทำการสมรสกับนางสาวพวงเล็ก อาคันตุกานนท์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ มีบุตรและธิดาที่ยังมีชีวิตอยู่ คือ :—

TUDC 19.04.2563

๑. นางสาวสมสนิท จำเนียรกุล.

๒. นายอนันต์ จำเนียรกุล.

๓. นางนงนุช เกรียงไกรเพ็ชร.

นอกจากนี้มีบุตรและธิดากับภรรยาอื่นๆ คือ :—

๔. นางสาวนิ่มนวล จำเนียรกุล.

๕. นายเอนก จำเนียรกุล.

๖. เด็กชายอาณัติ จำเนียรกุล.

๗. เด็กชายอานนท์ จำเนียรกุล.

หลวงจำเนียรคดี ป่วยเป็นโรคลำไส้ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ เวลา ๕.๐๕ นาฬิกา ด้วยอาการสงบ คำนวณอายุได้ ๕๘ ปี.

TUDC 19/04/2563

นิทานโบราณคดี

เรื่อง

ห้ามไม่ให้เจ้าไปเมืองสุพรรณ

พระนิพนธ์

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

TUDC 19/04/2563

เรื่องห้ามไม่ให้เจ้า ไปเมืองสุพรรณ

มีคติโบราณถือกันมาแต่ก่อนว่า ห้ามมิให้เจ้านาย เสด็จไปเมืองสุพรรณบุรี จะห้ามมาแต่เมื่อใด ห้ามเพราะเหตุใด ถ้าเจ้านายขืนเสด็จไปจะเป็นอย่างไร สืบสวนก็ไม่ได้ความเป็นหลักฐาน เป็นแต่อ้างกันต่าง ๆ ว่าเพราะเทพารักษ์หลักเมืองสุพรรณไม่ชอบเจ้า เกรงจะทำอันตรายบ้าง ว่ามีอะไรเป็นอัปมงคลอยู่ที่เมืองสุพรรณ เคยทำให้เจ้านายที่เสด็จไปเสียพระจริตบ้าง แต่เมื่อมีคติโบราณห้ามอยู่อย่างนั้น เจ้านายก็ไม่เสด็จไปเมืองสุพรรณ เพราะไม่อยากฝ่าฝืนคติโบราณหรือไม่กล้าทูลลา ด้วยเกรงพระเจ้าอยู่หัวจะไม่พระราชทานอนุญาตให้ไป อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่าเจ้านายองค์ไหนได้เคยเสด็จไปเมืองสุพรรณ จนมาตกเป็นหน้าที่ของฉันที่จะเป็นผู้เพิกถอนคตินั้น ดูก็ประหลาดอยู่.

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

TUDC 19/04/2563

เจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ฉัน เป็นเสนาบดี กระ-
ทรวงมหาดไทย ในปีนั้นฉันออกไปตรวจหัวเมืองต่าง ๆ
ทางฝ่ายเหนือ ตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาขึ้นไปถึงเมืองพิษณุโลก
สวรรคโลก สุโขทัย เมืองตาก แล้วกลับลงมาทางเมือง
กำแพงเพ็ชร มาประจบขาขึ้นที่เมืองนครสวรรค์แล้วล่อง
ลงมาถึงเมืองอ่างทอง หยุดพักเพียง ๒ วัน สั่งเจ้าเมือง
กรมการให้หาม้าพาหนะ กับคน หาบหามสิ่งของ เพื่อจะเดิน
ทางบกไปเมืองสุพรรณบุรี เวลานั้น พระยาอินทรวิชิต
(เถียร) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง แกได้รับราชการ
ในกรมมหาดเล็ก แต่ในรัชกาลที่ ๔ เคยอ้มฉันมาเมื่อ
ยังเป็นเด็ก จึงคุ้นกันสนิทกว่าขุนนางที่เป็นชาวหัวเมือง
แต่สังเกตดูแกไม่เต็มใจจะให้ฉันไปเมืองสุพรรณ บอกว่า
หนทางไกล ไม่มีที่จะพักแรมและท้องทุ่งที่จะเดินทางไปก็
ยังเป็นน้ำเป็นโคลน ถ้าฉันไปเกรงจะลำบากนัก ฉันตอบ
ว่าเมื่อขึ้นไป ทางเหนือได้เคยเดินบกทางไกล ๆ มาหลาย
แห่งแล้ว เห็นพอจะทนได้ไม่เป็นไรดอก ทั้งได้สั่งให้เรือ
ไปคอยรับอยู่ที่เมืองสุพรรณ พวกเมืองสุพรรณรู้กันอยู่
หมดว่าฉันจะไป ถ้าไม่ไปก็อายเขา แกได้พึ่งตอบก็ไม่ว่า

TUDC 19/04/2563

กระไรต่อไป แต่แกไม่นิ่ง ออกจากฉันแกไปหาพระยา
วรพุทธิโภคัย ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในข้าราชการที่ไปกับฉัน ไป
ถามว่า "นี่ในกรมท่านไม่ทรงทราบหรือว่า เขาห้าม
ไม่ให้เจ้านายเสด็จไปเมืองสุพรรณ ทำไมเจ้าคุณไม่ทูล
ห้ามปราม" พระยาวรพุทธิ ฯ ก็เห็นจะออกตกใจ มาบอก
ฉันตามคำที่พระยาอ่างทองว่า ฉันสั่งพระยาวรพุทธิ ฯ ให้
กลับไปถามพระยาอ่างทอง ว่าห้ามเพราะเหตุใดแกรู้ไหม
พระยาอ่างทอง บอกมาว่า "เขาว่าเทพารักษ์หลักเมือง
สุพรรณ ไม่ชอบเจ้านาย ถ้าเสด็จไป มักทำให้เกิดภัย
อันตราย" ฉันได้ฟังก็เข้าใจในขณะนั้นว่าเหตุที่พระยาอ่าง-
ทองไม่อยากให้ฉันไปเมืองสุพรรณ คงเป็นเพราะแกมี
ความภักดีต่อพระราชวงศ์ เกรงว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ฉัน
จึงห้ามปราม ถ้าเป็นเจ้านายพระองค์อื่นก็เห็นจะคิดอุบาย
บอกบัดไม่จัดพาหนะถวาย แต่ตัวฉันเผอิญเป็นทั้งเจ้าและ
เป็นนายของแกในตำแหน่งราชการ ไม่กล้าบอกบัด จึง
พยายามห้ามอย่างนั้น ฉันสั่งพระยาวรพุทธิ ฯ ให้ไปชี้แจง
แก่พระยาอ่างทองว่า ฉันเคยได้ยินมาแล้วว่า ไม่ให้เจ้านาย
เสด็จไปเมืองสุพรรณ แต่ยังไม่รู้ว่าห้ามเพราะเหตุใด

TUDC 19/04/2563

เมื่อได้ฟังคำอธิบายของพระยาอ่างทองว่า เพราะเทพารักษ์หลักเมืองสุพรรณไม่ชอบเจ้านาย ฉันคิดว่าเทพารักษ์มีฤทธิเดชถึงสามารถจะให้ร้ายดีแก่ผู้อื่นได้ จะต้องได้สร้างบารมีมาแต่ชาติปางก่อน ผลบุญจึงบันดาลให้มาเป็นเทพารักษ์ศักดิสิทธิถึงเพียงนั้น การสร้างบารมีนั้น จำต้องประกอบด้วยศีลธรรมความดี ถ้าปราศจากศีลธรรมก็หาอาจจะเป็นเทพารักษ์ศักดิสิทธิได้ไม่ เพราะฉะนั้นฉันเห็นว่าเทพารักษ์หลักเมืองสุพรรณคงอยู่ในศีลธรรม รู้ว่าฉันไปเมืองสุพรรณ เพื่อจะทำนุบำรุงบ้านเมืองให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน คงจะกลับยินดี อนุโมทนาด้วยเสียอีก ไม่เห็นว่าน่าวิตกอย่างไร พระยาอ่างทองจนถ้อยคำสำนวนก็ไม่ขัดขวางต่อไป.

ฉันออกจากเมืองอ่างทองแต่พอรุ่งเช้า ต้องลงเรือข้ามลำน้ำน้อยที่ตั้งเมืองวิเศษชัยชาญแต่ก่อน แล้วขี่ม้าต่อไป ท้องที่ในระหว่างเมืองอ่างทองกับเมืองสุพรรณเป็นทุ่งตลอดทาง เวลานั้นเป็นต้นฤดูแล้ง บางแห่งแผ่นดินแห้งพอขี่ม้าควบได้ บางแห่งยังไม่แห้งสนิท ได้แต่ขี่สบัดย่าง บางแห่งก็เป็นน้ำเป็นโคลนต้องให้ม้าเดินลุย

TUDC 19/04/2563

น้ำไป แต่เย็นทีนา มีหมู่บ้านราษฎรเป็นระยะออกไป จน
ใกล้จะต่อแดนเมืองสุพรรณ จึงเป็นป่าพง ท่วางอยู่ตอน
หนึ่งเรียกว่า “ย่านสาสร้องไห้” ซึ่งเคยได้ยินเรียก
หลายแห่ง หมายความเหมือนกันหมด ว่าที่ตอนนั้นเมื่อ
ถึงฤดูแล้งแห้งผาก คนเดินทางหาน้ำกินไม่ได้ ฉันขี่ม้า
ไปตั้งแต่เช้า จนสายออกจะหิว เหลียวหาคนเพื่อกหาบ
อาหารก็ตามไม่ทัน ถึงบ้านชาวนาแห่งหนึ่งมีพวกชาวบ้าน
พากันออกมาคอยต้อนรับ และมีแก่ใจหาสำรับกับข้าวตั้ง
เรียงไว้ที่หน้าบ้าน เตรียมเลี้ยงพวกฉันที่ผ่านไป ฉันลง
จากม้าไปปราศรัยแล้ว เปิดฝาชีสำรับดู เห็นเขาหุงข้าว
แดงแต่เย็นข้าวใหม่ในชีนั้น มาเลี้ยงกับ ปลาแห้งปีใหม่นั้น
เหมือนกัน นอกจากนั้นมีกับข้าวอย่างอื่นอีกสัก ๒—๓ สิ่ง
ซึ่งไม่น่ากิน แต่เห็นข้าวใหม่กับปลาแห้งก็อยากกินด้วย
กำลังหิว เลยหยิบพักกินข้าวที่ชาวบ้านเลี้ยง อร่อยพลิก
ยังไม่ลืมจนบัดนี้ สังเกตดูชาวบ้าน เห็นพวกเรากินเอร็ด
อร่อยก็พากันยินดี ข้าวปลาบกพร่อง ก็เอามาเพิ่มเติมจน
กินอิ่มกันหมด คงรู้สึกว่าหามาไม่เสียแรงเปล่า เมื่อกิน
อิ่มแล้วฉันวางเงินปลีกให้เป็นบำเหน็จทุกสำรับ.

TUDC 19/04/2563

ตรงนี้จะเล่าถึงเรื่องชาวบ้านเลี้ยงคนเดินทางเลยไป
อีกสักหน่อย เคยสังเกตมาดูเหมือนชาวเมืองไทย ไม่
เลือกว่าอยู่หัวเมืองไหน ๆ ถ้ามีแขกไปถึงบ้าน ชอบเลี้ยง
อาหารด้วยความอารี มิได้ปรารถนาเรียกค่าตอบแทน
อย่างไร จะว่าเป็นธรรมดาของชนชาติไทยก็เห็นจะได้
ฉันเคยได้ยินคนไปเที่ยวตามหัวเมืองแม้จนฝรั่ง มาเล่า
และชมเช่นนั้น เป็นปากเดียวกันหมด ฉันได้เคยเห็นเป็น
อย่างประหลาดครั้งหนึ่ง เมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จ
"ประพาสต้น" (คือมิให้ใครรู้จัก) เวลาเย็นวันหนึ่งทรง
เรือพายไปในทุ่งทางคลองดำเนินสะดวก ไปถึงบ้านชาวไร่
แห่งหนึ่ง เจ้าของบ้านเป็นผู้หญิงกำลังตั้งสำรับไว้จะกิน
อาหารเย็นกับลูกหลาน พอแลเห็นพระองค์แกสำคัญว่าเป็น
ข้าราชการที่ตามเสด็จ เชิญให้เสวยอาหารที่แกตั้งไว้
สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเห็นสนุกก็รับเชิญ แล้วตรัส
ชวนพวกที่ตามเสด็จเข้านั่งล้อมกินด้วยกัน แต่ในขณะเมื่อ
กำลังเสวยอยู่นั้นลูกชายเจ้าของบ้านซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ มานั่ง
แลๆ อยู่สักครู่หนึ่ง ออกปากว่า "เหมือนนักๆ" แล้วว่า
"แน่แล้ว" ลุกขึ้นนั่งคุกเข่ากราบในทันที พวกเราถาม

TUDC 19/04/2563

ว่าเหมือนอะไร มันบอกว่า "เหมือนรูปเจ้าชีวิตที่เขาตั้งไว้ตามเครื่องบูชา" เลยชากันทั้งวง เจ้าของบ้านได้พระราชทานเงินตอบแทนกว่าค่าอาหารหลายเท่า เวลาตัวฉันเองไปตรวจราชการตามหัวเมือง ไปพักร้อนหรือพักแรมใกล้หมู่บ้านที่ไหน พวกชาวบ้านก็มักหาสำรับกับข้าวมาให้ โดยมิได้มีผู้ใดสั่งเลย แม้ขบวนเสด็จพระราชดำเนินก็ทำเช่นนั้น โดยประสงค์จะเลี้ยงพวกบริพาร พระเจ้าอยู่หัวโปรดพระราชทานเงินปลีก วางใน สำรับตอบแทน เสมอเป็นนิจ ฉันเองก็ทำเช่นนั้น เพื่อจะรักษาประเพณีดีของไทยไว้ มิให้เกิดท้อถอย เพราะเห็นว่าทำคุณไม่ได้รับความชอบใจ เปรียบเหมือนเลี้ยงพระไม่สวดยถาสัพพี แต่คนเดินทางที่เป็นสาธุชน เขาก็ตอบแทนอย่างไรอย่างหนึ่งเหมือนกัน ยังมีอนุสนธิต่อจากการกินไปถึงที่พักนอนของคนเดินทาง ในเมืองไทยนี้ดีอย่างหนึ่งที่มวดอยู่ทั่วทุกหนแห่ง บรรดาคนเดินทางถ้าไปโดยสุภาพ ก็เป็นที่หวังใจได้ว่า จะอาศัยพักแรมที่วัดไหน พระสงฆ์ก็มีความอารีต้อนรับให้พักที่วัดนั้นเหมือนกันทุกแห่ง การเดินทางในเมืองไทยจึงสะดวกด้วยประการฉะนี้.

TUDC 19/04/2563

พันทุ่งนาในแขวงเมืองอ่างทอง ต้องผ่าพงย่านสาว
ร้องไห้ไปสักชั่วนาฬิกาหนึ่ง ก็ออกท้องทุ่งนาในแขวง
เมืองสุพรรณบุรี เมื่อใกล้จะถึงชานเมือง แลเห็นต้นตาล
เป็นป่าใหญ่คล้ายกับเมืองเพชรบุรี นึกขึ้นถึงนิทานที่ได้
เคยฟังเขาเล่าเมื่อตามเสด็จไปเมืองเพชรบุรี แต่ฉันยังเป็น
ทหารมหาดเล็ก ซึ่งอ้างเป็นมูลของภายตว่า "เมืองสุพรรณ
มีต้นตาลน้อยกว่าเมืองเพชรบุรีต้นเดียว" ดูก็ขันอยู่ นิทาน
นั้นว่ามีชายชาวสุพรรณ ๒ คนไปยังเมืองเพชรบุรี วันหนึ่ง
เพื่อนฝูงชาวเมืองเพชรหลายคน ชวนให้ไปกินเหล้าที่โรง
สุรา พอกินเหล้าเมาต่างตัวเข้าด้วยกันก็คุยอวดอ้างกันไป
ต่าง ๆ ตามประสาขี้เมา คนที่เป็นชาวเมืองเพชรคนหนึ่ง
อวดขึ้นว่า ที่เมืองไหน ๆ ไม่มีต้นตาลมากเหมือนที่เมือง
เพชรบุรี คนที่เป็นชาวสุพรรณขัดคอว่า ที่เมืองสุพรรณมี
ต้นตาลมากกว่าเมืองเพชรเป็นไหน ๆ คนชาวเมืองเพชร
ออกเคือง ว่าเมืองสุพรรณเล็กจิ๊ดประตัว เมืองอนที่ใหญ่
กว่าเมืองสุพรรณก็ไม่มีต้นตาลมากเท่าเมืองเพชรบุรี คน
ชาวเมืองสุพรรณขัดใจตอบว่า อะไร ๆ ที่เมืองสุพรรณมีดี
กว่าเมืองเพชรถมไป ทำไมต้นตาลจะมีมากกว่าไม่ได้ เลย

TUDC 19/04/2563

เถียงกันจนเกิดโทษะทั้งสองฝ่าย เกือบจะชกกันขึ้น คน
ชาวสุพรรณเห็นเพวกเมืองเพชรมากกว่า กรูสึกตัวยอมรับ
ว่า "เอาเถอะ ต้นตาลเมืองสุพรรณมีน้อยกว่าเมืองเพชร
ต้นหนึ่ง" พวกชาวเมืองเพชรชะนะก็พอใจ เลยคุยกันอย่าง
เดิม เขาเล่ามาดังนี้.

ห่างจากเมืองอ่างทองไปเมืองสุพรรณเป็นทางไกล
และในเวลานั้นยังไปลำบาก สมเด็จพระยาอ่างทองว่า ขี่ม้า
ไปตั้งแต่เช้าจนเย็น ฉันรู้สึกเพลียถึงออกปากถามคนขี่ม้า
นำทางว่า เมื่อไรจะถึงหลายหน จนจวนพลบค่ำจึงไปถึง
ทำเนียบที่พักณเมืองสุพรรณบุรี แต่พอถึงกรูเรืองแปลก
ประหลาด ด้วยพวกกรมการเมืองสุพรรณที่คอยรับอยู่ มิ
แต่พระชัยราชรักษาปลัดเป็นหัวหน้า หาเห็นตัวพระยา
สุนทรสงครามเจ้าเมืองไม่ ฉันถามพระปลัดว่าพระยา
สุพรรณเจ็บหรือ เขาบอกว่าเข้าไปกรุงเทพฯ ฉันแปลกใจ
ถามต่อไปว่าไปแต่เมื่อไร เขาบอกว่าไปเมื่อสักสองสาม
วันนี้เอง ก็ยิ่งประหลาดใจ ว่าตัวฉันเป็นเสนาบดีไปตรวจ
ราชการครั้งแรก ชอบที่เจ้าเมืองจะคอยรับเหมือนอย่าง
เมืองอื่นๆ ที่ได้ไปแล้ว น่อย่างไรพระยาสุพรรณจึงหลบ

TUDC 19/04/2563

หน้าไปเช่นนั้น ในส่วนตัวพระยาสุพรรณคนนั้นก็เคยรู้จัก
กับฉันมาแต่ก่อน และมิได้มีเหตุที่จะรังเกียจกันอย่างไร
นึกว่าน่าจะมีเหตุอะไรสักอย่างหนึ่งที่ทำให้แกไม่อยู่สู้หน้า
ฉัน พอรุ่งขึ้นวันหลังก็รู้เหตุ ด้วยรายฎรพากันมายื่นเรื่อง
ราวกล่าวโทษพระยาสุพรรณหลายพวก ว่ากดขี่ให้เดือดร้อน
ด้วยประการต่าง ๆ แต่รวมความก็อยู่ในว่าลงเอาเงินแก่
รายฎร ไม่ถึงเป็นคดีอุกฉกรรจ์ เห็นเรื่องราวเหล่านั้นฉัน
ก็เข้าใจ ว่าเหตุใดพระยาสุพรรณจึงไม่อยู่สู้หน้า คงเป็น
เพราะแกรู้ว่าจะถูกรายฎรฟ้อง และรู้ตัวว่าคงจะต้องถูก
เอาออกจากตำแหน่ง แต่เกรงว่าฉันจะชำระลงโทษที่เมือง
สุพรรณให้ได้ความอัปยศอดสู จึงหลบเข้าไปกรุงเทพฯ
เหมือนอย่างว่า "หนีไปตายเอาดาบหน้า" โดยจะชำระสะ-
สางก็ให้เป็นในกรุงเทพฯ อย่าให้อัปยายชาวเมืองสุพรรณ
เท่านั้นเอง แต่ฉันไปตรวจหัวเมืองครั้งนั้น ตั้งใจแต่จะไป
หาความรู้กับจะดูว่ามีคนดี ๆ อยู่ที่ไหนบ้าง มิได้ประสงค์
จะไปเที่ยวค้นคว้าหาความผิดของเจ้าเมืองกรมการ สมัย
นั้น ไปตามเมืองอื่นก็ไม่ได้ผลัดเปลี่ยนเจ้าเมืองกรมการจน
มาถึงเมืองสุพรรณอันเป็นที่สุดทาง มามีเหตุเจ้าเมืองหลบ

TUDC 19/04/2563

หน้ากิดความขำเย็นจะต้องทำอย่างไรอย่างหนึ่งให้เด็ดขาด มิฉะนั้นก็จะถูกดูหมิ่น ฉันจึงสั่งให้ถอเย็นยกว่าพระยาสุพรรณไม่ได้เย็นเจ้าเมืองต่อไปแล้ว ส่วนกองทัพรายฎรยังเรืองรวกให้เย็นแล้วกันไป ด้วยพระยาสุพรรณถูกเอาออกจากตำแหน่งนั้นแล้ว ฉันรับกับรายฎรว่าจะหาเจ้าเมืองที่ดีส่งไป มิให้เบียดเบียฬให้เดือดร้อน พวกทับนเรืองรวกพอใจ.

เมื่อฉันพักอยู่ที่เมืองสุพรรณครั้งนั้น มีเวลาไปเพียงที่เจดียวัดถที่สำคัญ เช่นวัดมหาธาตุและวัดพระบาเลไลสระน้ำสรงราชาภิเษก และไปทำพลีกรรมที่ศาลเทพารักษ์หลักเมือง ซึ่งในเวลานั้นยังเย็นศาลไม้เก่าคร่ำคร่า มีเทวรูปพระพิษณุแบบเก่ามากจำหลักศิลาตั้งอยู่ ๒ องค์ ฉันรับเย็นหัวหน้าชักชวนพวกชาวเมืองสุพรรณ ให้ช่วยกันสร้างศาลใหม่ให้เย็นตึกก่ออิฐถือปูน และก่อเขื่อนถมดิน. เย็นชานรอบศาล พวกพ่อค้าในชั้นแรงทั้งในการบริจาคทรัพย์และจัดการรักษา ก็เหมือนจะเริ่มมีเชยกงประจำศาลแต่นั้นมา.

เมืองสุพรรณเย็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในทางโบราณ-

TUDC 19/04/2563

คดี แต่จะรอเรื่องนั้นไว้พรรณนาในนิทานเรื่องอื่น จะ
พรรณนาว่าแต่ด้วยของบางอย่างอันมีในเมืองสุพรรณแปลก
กับเมืองอื่นๆ บรรดาได้เคยเห็นมาแต่ก่อน คืออย่างหนึ่งมี
ศาลเจ้ามากกว่าที่ไหนๆหมด จะไปทางไหนๆในบริเวณ
เมืองเป็นแลเห็นศาลเจ้าไม่ขาดสายตา เป็นศาลขนาดย่อมๆ
ทำด้วยไม้แก่นมุงกระเบื้องกี่ ทำแต่ด้วยไม้ไผ่มุงจากก็มี
ล้วนมีผ้าแดงหรือผ้าสีชมภูห้อยไว้เป็นเครื่องหมาย สังเกต
เพียงตรงที่จะวนเข้าเมืองมีศาลเจ้ารายรอบถึงสี่ศาล อาการ
ที่ว่าชาวเมืองสุพรรณเห็นจะกลัวเกรงเจ้าผีเป็นนิสัยสืบ
กันมาช้านาน ที่เรียกว่าเจ้าผีนั้นต่างกับเทพารักษ์ ขอก
อธิบายให้เข้าใจง่ายๆ เทพารักษ์ คือ เทวดาที่บุญพามา
อยู่ประจำพิทักษ์รักษาอาณาเขตแห่งใดแห่งหนึ่งให้อยู่เย็น
เป็นสุข แต่เจ้าผีนั้นคือมนุษย์ที่สิ้นชีพไปแล้ว ผลกรรม
ทำให้ต้องท่องเที่ยวเป็นผีอยู่ ยังไม่สามารถไปถือกำเนิด
เกิดใหม่ได้ ถ้าผีไม่ชอบใจใครก็อาจจะทำร้ายให้เดือดร้อน
รำคาญ เพราะฉะนั้นคนจึงกลัวผี ถ้าเช่นว่าแห่งใดเป็นที่
มีผีสิงอยู่ก็ต้องเอาใจผี เช่นปลูกศาลให้สำนักและเซ่นวัก
เรียกว่า “เจ้า” มิให้เบียดเบียฬ บางทีก็กล่าวกันว่า

TUDC 19/04/2563

เทพารักษ์หลักเมืองสุพรรณดุร้าย จะเกิดแต่ชาวสุพรรณ
เอาคติเจ้าผีไปปนกับเทพารักษ์เข้าเป็นได้.

เมืองสุพรรณทำให้จับใจผิดกับที่อื่นอีกอย่างหนึ่ง ที่
เป็นเมืองเนื่องกับนิทานเรื่องขุนช้างขุนแผน อันคนชอบกัน
แพร่หลาย ด้วยได้พึ่งขับเสภาและจำเรื่องได้ยิ่งกว่านิทาน
เรื่องอื่นๆ ตามที่กล่าวในเรื่องนิทานว่า ขุนศรีวิชัย กับ
นางเทพทอง พ่อแม่ขุนช้าง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลท่า
สิบเบี้ยกัด ว่าบ้านพันศรโยธากับนางศรีประจัน พ่อแม่
ของนางพิมอยู่ที่ตำบลท่าพี่เลี้ยงกัด ที่ว่าขุนช้างไปครอง
บ้านหมื่นแผ้วพ่อตาอยู่ที่ตำบลบ้านรั้วใหญ่กัด ที่ว่าขุนช้าง
พลายแก้ว กับนางพิมพ์ เมื่อยังเป็นเด็กเคยไปเล่นด้วยกัน
ที่สวนข้างวัดเขาใหญ่กัด ที่ว่าเณรแก้วอยู่วัดพระป่าเลไล
แล้วหนีไปอยู่วัดแคกัด ตำบลบ้านและวัดเหล่านี้ยังอยู่จน
ทุกวันนี้ ฉันได้เคยไปถึงทุกแห่ง นอกจากนั้นในเรื่อง
ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนพานางวันทองหนี ออกชื่อ
ตำบลต่างๆ ในทางที่ไปว่าออกทางประตูตาขม ผ่านวัด
ตะลุมโปง โคกกำยาน น่าแปลกแม่ ข้ามคลองบ้านพุกุ่ม
ถึงบ้านกล้วย ยุ้งทลาย ผ่านเขาถ้ำพระ ตำบลต่างๆ

TUDC 19/04/2563

เหล่านี้ก็ยังมีอยู่ทั้งนั้น ใครเคยชอบอ่านเรื่องขุนช้างขุนแผน ไปถึงเมืองสุพรรณก็ออกสนุกที่ได้ไปดูเมืองขุนช้างขุนแผนด้วยอีกอย่างหนึ่ง.

ตั้งแต่ฉันไปเมืองสุพรรณครั้งนั้นแล้ว เจ้านายก็เริ่มเสด็จไปเที่ยวเมืองสุพรรณ แม้ตัวฉันเองต่อมาก็ชอบไปเมืองสุพรรณ ได้ไปอีกหลายครั้ง เมื่อรัชชกาลที่ ๕ ฉันได้รับราชการเป็นตำแหน่งผู้จัดการเสด็จประพาสมาแต่ยังเป็นอธิบดีกระทรวงธรรมการ เมื่อมาเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้บังคับบัญชาการตามหัวเมือง หน้าที่นี้ก็ยังสำคัญขึ้น เพราะสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงใคร่จะทอดพระเนตรการปกครองหัวเมืองที่จัดใหม่ ต้องคิดหาที่เสด็จประพาสถวายทุกปี ปีหนึ่งฉันกราบทูลเชิญเสด็จประพาสเมืองสุพรรณบุรี ตรัสว่า "ฉันก็นึกอยากไป แต่ว่าไม่บ้านะ" ฉันกราบทูลว่า "ข้าพระพุทธเจ้าไปเมืองสุพรรณหลายปีแล้ว ก็ยังรับราชการสนองพระเดชพระคุณอยู่ได้" ทรงพระสรวลตรัสว่า "ไปซิ"

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสเมืองสุพรรณครั้งแรก ครั้งนั้นฉันไปล่วงหน้าวัน

หนึ่ง เพื่อจะตรวจทางและที่ประทับ ไปคอยรับเสด็จอยู่ที่
อำเภอสองพี่น้อง วันที่ฉันไปถึงนั้นเวลาค่ำ พอกินอาหาร
แล้วฉันนั่งพูดอยู่กับพวกกรมการ พอสักยามหนึ่ง (๒๑
นาฬิกา) ได้ยินเสียงยิงปืนนัดหนึ่ง ฉันจึงสั่งกรมการว่า
พรุ่งนี้ให้ไปบอกพวกชาวบ้านเสีย ว่าเวลาพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จประทับอยู่ที่นี่อย่าให้ยิงปืน พูดยังไม่ทันขาดคำได้ยิน
เสียงปืนยิงซ้ำอีกสองสามนัด เห็นผิดสังเกต พวกกรมการ
ดูก็พากันฉงน ฉันว่า “เกิดปล้นกันดอกกระมัง นี่อย่างไร
ดูราวกับจะปล้นรับเสด็จ” สั่งให้กรมการกับตำรวจภูธรรีบ
ไปในขณะนั้น กำชับให้จับตัวผู้ร้ายให้ได้ พวกกรมการ
ไปสักประเดี๋ยว คนหนึ่งกลับมาบอกว่า “มิใช่ผู้ร้ายปล้น
หามิได้ เป็นแต่พวกชาวบ้านยิงปืนจันทรุปราคา” ฉัน
แหงนแลดูดวงจันทร์เห็นแหว่งจริงดังว่า มีเสียงปืนยิง
อีกสักครู่หนึ่งก็เงียบไป คงเป็นเพราะพวกกรมการกับ
ตำรวจภูธรไปห้าม.

ไทยเราเข้าใจกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ ว่าที่เกิดจันทร์
อังคารเป็นเพราะพระราหูเข้าจับจะกินพระจันทร์ รู้กันเช่น
นั้นจนกระทั่งลูกเด็กเล็กแดง พอเห็นจันทร์อังคารก็พอใจ

TUDC 2564/2563

ส่งเสียงอะไรแปลกๆขึ้นไปบนฟ้า หวังจะให้พระราหูตกใจ
ทิ้งพระจันทร์ ทำนองเดียวกับขับนกให้ทิ้งข้าวในท้องนา
ที่จริงมิใช่กลัวว่าพระจันทร์จะสิ้นตาย เป็นแต่จะช่วยให้พ้น
ความรำคาญเท่านั้น ยังเชื่อกันต่อไปว่าพระราหูมีแต่ครึ่ง
ตัว เพราะฉะนั้นถ้าเห็นดวงพระจันทร์ผ่านพ้นเงามืดเฉียงไป
ก็เข้าใจว่าพระราหูต้อง "คาย" พระจันทร์ ถ้าเห็นดวง
พระจันทร์มุดเงามืดตรงไป ก็เข้าใจว่าพระจันทร์หลุดเลย
ออกไปทางท้องพระราหู จึงมักถามกันว่า "ขี้หรือคาย"
และประสงค์จะให้พระราหูต้องคายพระจันทร์ เมื่อมีจันทร์
อังคารแล้วต่อไปถึงวันหลัง พอพระจันทร์ขึ้นก็มักทำขวัญ
พระจันทร์ด้วย เมื่อฉันยังเป็นเด็กอยู่ในพระบรมมหาราชวัง
เวลามีจันทรุปราคาเคยเห็นเขาเอาเชี่ยนขันข้าวช่วยพระจันทร์
เคยช่วยเขาตีเป็นการสนุกอย่างหนึ่ง เขาบอกว่าถึงไม่มี
อะไรจะตีเพียงคิดเลียนมือให้มีเสียงก็อาจจะช่วยพระจันทร์ได้
ดูพิลึก แต่เวลาฉันไปหัวเมืองเพิ่งจะไปพ้องกับจันทรุปราคา
เมื่อวันนั้น พึงเห็นได้ว่าความเชื่อเช่นกล่าวมาคงจะมีมา
เก่าแก่ทีเดียว ในอินเดียถือคติต่างออกไปอีกอย่างหนึ่งว่า
เวลามีจันทรุปราคา ถ้าใครลงน้ำดำหัว เป็นสวัสดิมงคลยิ่ง

THDC 19/04/2563

นัก พวกพราหมณ์พาคตินั้นเข้ามาเมืองไทยแต่โบราณ
เหมือนกัน จึงมีประเพณีพระเจ้าแผ่นดินสรงมูรธาภิเษก
เมื่อเวลาขึ้นทรงราชย์เป็นนิจ เพิ่งเลิกเมื่อรัชชกาลที่ ๕.

สมเด็จ พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จไป เมือง สุพรรณครั้ง
แรก เสด็จขึ้นไปทางลำน้ำนครชัยศรี ประพาสอำเภอ
สองพี่น้องก่อน แล้วเสด็จขึ้นไปยังเมืองสุพรรณบุรี ทอด
พระเนตรสถานที่โบราณต่าง ๆ ทุกแห่ง เมื่อเสด็จไปทำ
พิธีพลกรรมที่ศาลเทพารักษ์หลักเมือง โปรดพระราชทาน
เงินให้สร้างกำแพงแก้วกับศาลาที่พัก ขยายบริเวณศาล
นั้นให้กว้างขวางออกไปอีก ประพาสเมืองสุพรรณแล้ว
เสด็จกลับทางคลองจรเข้ ใหญ่ มาออกบ้านผักไห่ตาลาน
ในจังหวัดอยุธยา แล้วเลย มาขึ้นรถไฟที่บางปอิน กลับ
กรุงเทพ ฯ ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๕๒ เมื่อเสด็จกลับจาก
ยุโรปครั้งหลังแล้ว เสด็จไปประพาสเมืองสุพรรณบุรีอีก
ครั้งหนึ่ง ครั้นเสด็จขึ้นไปทางแม่น้ำเจ้าพระยาจนถึงเมือง
ชัยนาท แล้วกลับล่องทางคลองมะขามเฒ่าเข้าปากน้ำ
เมืองสุพรรณข้างเหนือ ประพาสอำเภอเดิมบางนางบวช

TUDC 19/04/2563

ลงมาจนเมืองสุพรรณ แล้วเสด็จไปขึ้นรถไฟที่สถานีวรายมากรุงเทพฯ.

ตั้งแต่ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองสุพรรณแล้ว ก็ไม่มีใครพูดถึงคติที่ห้ามเจ้านายมิให้เสด็จไปเมืองสุพรรณ จะมีน้อยตัวแล้วมิให้สูญพันธุ์ไปเสีย.

เดี๋ยวนี้คนที่รู้ว่าเคยมีคติเช่นนั้น ก็เห็นจำเป็นนิทานรักษาโบราณคดีเรื่องนี้ไว้

อักขรานุกรมภูมิศาสตร
จังหวัดสุพรรณบุรี

ของ

คณะกรรมการ
ทำอักขรานุกรมภูมิศาสตร์

แห่ง

ราชบัณฑิตยสถาน

TUDC 19/04/2563

อธิบาย

อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ที่ราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำขึ้นนี้ เพื่อประสงค์จะให้ความรู้ในทางตำนานพงศาวดาร และสถิติพยากรณ์ ตลอดจนบอกชื่อบ้านเมือง ภูเขา แม่น้ำ โบราณสถาน และสถานที่น่าเที่ยว ว่ามีอยู่ในที่แห่งใดบ้างในประเทศไทย จริงอยู่เรามีตำราภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์อยู่แล้ว แต่นั่นเป็นตำราไม่ใช่ดิกชันนารี เพราะถ้าอยากจะทราบว่า มะปรางท่าอิฐ ซึ่งร้านอกนั่งมีรสดีนักนั้น อยู่ในอำเภอและจังหวัดอะไร เราก็หมดปัญญา ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน นอกจากจะเคยไปหรือเกี่ยวข้องโดยฉะเพาะ จึงจะทราบได้เป็นพิเศษ หรือเช่นอยากจะทราบว่า ดอนเจดีย์ ด่านกรามช้าง ท่าดินแดง พระเจดีย์สามองค์ บ่องตี เป็นอะไร อยู่ที่ไหน มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์อย่างไร ก็จะต้องค้นหาในตำราภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ซึ่งกว่าจะพบก็ต้องเสียเวลานาน เมื่อมีอักขรานุกรมภูมิศาสตร์แล้ว ก็จะสะดวก

TUDC 19/04/2563

ในการค้นไม่ต้องเสียเวลา ซึ่งจะเป็นคู่มือในการศึกษาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ได้อย่างดี.

อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ที่พิมพ์ในเล่มนี้ ยังเป็นอักขรานุกรมภูมิศาสตร์ฉะเพาะจังหวัด ยังมิใช่อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ทั่วพระราชอาณาจักรไทย เพราะยังไม่พร้อมที่จะเรียงตามลำดับอักษรได้ ที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการให้พิมพ์ได้ฉะเพาะจังหวัดก่อนนี้ ก็เพื่อจะได้มีโอกาสฟังความเห็นของมหาชน หากมีข้อบกพร่องก็จะได้มีโอกาสแก้ไขทันท่วงที และในการทำอักขรานุกรมภูมิศาสตร์นี้ คณะกรรมการได้วางหลักการวิธีเรียงคำต่าง ๆ ที่เห็นว่าซ้ำกันมาก ๆ เป็นตัวอักษรย่อไว้ดังนี้:-

จ. จังหวัด

อ. อำเภอ

ต. ตำบล

พ. พลเมือง เขียนเป็นจำนวนกลมโดยเพิ่มและลดในหลักพัน

น. เนื้อที่ คิดเป็นตารางกิโลเมตร

TUDC 19/04/2563

กม. กิโลเมตร

ม. เมตร

ซม. เซนติเมตร

ค. คลอง

ก. เกาะ

ข. ภูเขา

(แผนที่ — — —) หมายความว่าอยู่ในตารางแผนที่ประเทศไทย แสดงเขตปกครองสมัยปัจจุบัน ของกรมแผนที่.

อนึ่ง อักขรานุกรมภูมิศาสตร์นี้ จัดทำไว้นาน แล้วบางชื่อภูมิสถานต่าง ๆ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปมาก ราชบัณฑิตยสถานยังไม่มีโอกาสที่จะแก้ไข จึงต้องคงไว้อย่างเดิมไปพลางก่อน.

TUDC 19/04/2563

สุพรรณบุรี

สุพรรณบุรี จังหวัดภาคกลาง (แผนที่ ต. ๔)
ตั้งศาลากลางที่ ต. ท่าพเลียง อ. เมืองสุพรรณฯ ฝั่งซ้าย
แม่น้ำท่าจีนและตะวันตกเฉียงเหนือกรุงเทพฯ ห่างจาก
กรุงเทพฯ ประมาณ ๙๐ กม. (วัดทางตรงจากแผนที่) มี
ทางไปจากกรุงเทพฯ ตามแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าประตูน้ำเจ้า
เจ็ด อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา ไปออกประตูน้ำบางยี่หน
ถึง อ. บางปลาม้า แล้วไปตามทางหลวงระยะทาง ๑๐ กม.
หรือทางแม่น้ำท่าจีนถึงจังหวัด แต่เรือใหญ่ไปได้แต่หน้าน้ำ
อีกทางหนึ่งโดยสารรถไฟไปลงที่สถานีวรายแล้วไปลง
เรือเมล์สายแม่น้ำท่าจีน หรือไปทาง ค. ภายิเจริญ หรือ
ค. มหาสวัสดิออกแม่น้ำท่าจีนก็ได้ อาณาเขตด้านเหนือจด
จ. ชัยนาท และ จ. อุทัยฯ ตะวันออกจด จ. สิงห์ฯ จ. อ่าง
ทอง และ จ. พระนครศรีอยุธยา ใต้จด จ. นครปฐม ตะวัน-
ตกจด จ. กาญจนบุรี น. ๕๒๑๘ ภูมิประเทศ ตอนเหนือ
และตะวันตกเป็นป่าและเนินเขา บางแห่งเป็นทิราบ นอกนั้น
เป็นที่ลุ่มราบทั่วไป ปริมาณน้ำฝน ๑,๐๕๓ ม.ม. (๒๔๘๐)

TUDC 19/04/2563

พ. ๒๔๗ (๒๔๘๐) ทำนาเป็นพื้น ทำการประมง ตัดไม้ และเผาถ่านบ้าง.

ประเพณีการรื่นเริงของชาวสุพรรณฯโดยทั่วๆไปในเวลางานนักขัตฤกษ์ เช่น ตรุษสงกรานต กฐินการสรงน้ำพระ และรดน้ำกันเอง เช่น จับตัวรดน้ำเอาค่าไถ่ แล้วมีการเล่นพื้นรำ คือแบ่งพวกเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิงยืนตบมือให้เข้าจังหวะแคนและฉิ่งขับร้องไป ในขณะที่ขับนี้ชายและหญิงออกมาฝ่ายละคน เต้นรำซอยเท้า เพลงที่ร้องนั้นดูแล้วแต่กลอนจะพาไป การเล่นชะนิดนี้มักมีทุกๆงาน เช่น บวชนาค แต่งงาน และโกนจุก หรืองานนักขัตฤกษ์ประจำปี และมักมีชุกทางปลายน้ำสุพรรณฯทางใต้จังหวัดลงมามีน้อย แต่ทางใต้ถึงเทศกาลฤดูน้ำงานกฐินผ้าป่า และไหว้พระวัดป่าเลไลยก์ เล่นเพลงเรือ.

ยังมีประเพณีอีกอย่างหนึ่ง คือถ้าปีใดฝนแล้งมักทำพิธีแห่ปู่องไฟและแห่นางแมว แต่มักทำเป็นบางตำบลที่ฝนแล้ง มักทำปู่องไฟและเอานางแมวใส่ข้อง เอาขึ้นแคร่หาม ร้องรำทำเพลงอย่างสนุกสนาน ติดจะหยาบคาย หามแห่ไปตามหมู่บ้าน เจ้าของบ้านต้องรับรองให้เงินหรือสุรา เมากันเรื่อยไป.

TUDC 19/04/2563

จ. สุพรรณ ฯ เป็นเมืองโบราณ นักโบราณคดีกล่าว
ว่า คำว่า "สุพรรณบุรี" นั้น สงขนจากคำว่า "อู่ทอง"
หรือ "สุวรรณภูมิ" ในศิลาจารึกพ่อขุนรามกำแหงเรียก
ชื่อว่า "สพรรณภูมิ" เป็นเมืองสมัยทวาราวดี เมื่อพระ
เจ้าอู่ทอง (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑) ย้ายมาตั้งนคร
หลวงที่พระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๒ แล้ว ได้
โปรดให้ขุนหลวงพะงั่ว (สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑)
ซึ่งเป็นพระมเหสีไปครองเมืองสุพรรณบุรี (คือเมืองอู่ทอง
หรือสุพรรณภูมิ) แต่ย้ายเมืองมาตั้งทรีมแม่น้ำใหญ่ (แม่
น้ำท่าจีนในต. รั้วใหญ่ อ. เมืองสุพรรณ ฯ เดี๋ยวนี้) เมืองที่
ย้ายมาใหม่นั้นยังมีคูเมืองเป็นคันรอบเห็นได้ชัดเจนอยู่ ใน
สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นเมืองสุพรรณบุรีเป็นที่ประทับลูก
หลวงตลอดเวลาจนกรุงศรีอยุธยาได้หัวเมืองฝ่ายเหนือเป็น
เมืองขึ้น เพราะฉะนั้นจึงสร้างเป็นเมืองมั่นคงแข็งแรง มี
กำแพงป้อมค่ายประตูหอรบ เป็นเมืองหน้าศึกด้านตะวันตก
ของกรุงศรีอยุธยา และเป็นที่ประชุมพล ซึ่งมีวัดซ่อน
ปรากฏเป็นพะยานอยู่ ต่อมาถึง แผ่นดิน สมเด็จพระมหา
จักรพรรดิ พระเจ้าตะเบ็งชะเวตกยัตรีย์พะม่ายกทัพมาตีกรุง

TUDC 19/04/2563

ศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๑ ทัพกรุงออกไปตั้งรับที่เมือง
สุพรรณบุรี ทานกำลังไม่อยู่เพราะเป็นศึกใหญ่ ทัพข้าศึก
จึงเข้ามาได้ถึงชานพระนคร พอข้าศึกถอยทัพกลับไปแล้ว
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงเห็นว่า เมืองสุพรรณบุรีแม้จะ
มีข้อมคูประตูหอรบ เมื่อมีศึกใหญ่มากรับไม่อยู่ ซ้ำกลับ
เป็นที่อาศัยอันมั่นคงของข้าศึกเสียอีก จึงตรัสให้รื้อข้อม
กำแพงเสีย ต่อมาก็ไม่ได้รักษาเป็นเมืองสำคัญ เพราะ
ตกเป็นเมืองชั้นใน ถ้ามีศึกมาทางนั้นเป็นศึกใหญ่เหลือ
กำลังที่จะรับในแดนนั้นได้ ก็ถอยมาตั้งรับในพระนคร ถ้า
พอรับได้ก็ยกออกไปต่อสู้ อย่างที่เรียกว่า ศึกกลางแปลง
คือตั้งค่ายคูขึ้นใหม่แล้วแต่จะเหมาะ ดังครั้งสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราชชนช้างกับพระมหาอุปราชาเป็นต้น.

จ. สุพรรณ ฯ มีอำเภอ ๗ คือ ๑. เมืองสุพรรณ ฯ
๒. ระเข้สามพัน ๓. เดิมบาง ๔. นางบวช ๕. บาง
ปลาม้า ๖. ศรีประจันต์ ๗. สองพี่น้อง.

จ. สุพรรณ ฯ เป็นเมืองโบราณ จึงมีโบราณสถาน

---

(๑) ชื่ออำเภอทั้ง ๗ ของ จ. สุพรรณ ฯ ในปัจจุบัน มีดังนี้
๑. เมืองสุพรรณ ฯ ๒. เดิมบางนางบวช ๓. บางปลาม้า
๔. สรีประจันต์ ๕. สองพี่น้อง ๖. สามชุก ๗. อู่ทอง.

TUDC 19/04/2563

และโบราณวัตถุหลายแห่ง เช่น หลักเมือง สระคร้อ คอก ช้างดิน ในเมืองอู่ทองเก่า ดอนเจดีย์ ใน อ. ศรีประจันต์ ส่วนเมืองที่ย้ายไปสร้างทางแม่น้ำท่าจีนก็ยังมีโบราณวัตถุสถานอยู่หลายแห่ง เช่น วัดมหาธาตุ มีพระปรางค์และพระพุทธรูปโบราณสร้างด้วยศิลาเขียวปรักหักพังอยู่โดยมาก มีศาลเจ้าพ่อหลักเมืองประดิษฐานเทวรูปโบราณ มีวัดป่าเลไลยก์ประดิษฐานพระพุทธรูปป่าเลไลยก์สูง ๒๑ ม. เป็นที่นับถือของชาวบ้าน มีการนัดไหว้ประจำปีในวันขึ้น ๗ ค่ำ ๙ ค่ำ เดือน ๕ และเดือน ๑๒

และเหตุด้วย จ. สุพรรณ ๆ มีนิยายเป็นเชิงเกร็ดพงศาวดารปรากฏอยู่เรื่องหนึ่ง คือเรื่องขุนช้างขุนแผน จึงมีสถานที่หลายแห่งที่เกี่ยวแก่เรื่องนี้ เช่น ต. รั้วใหญ่ ว่าเป็นบ้านของขุนช้าง วัดขุนไกร วัดพลายชุมพล วัดแค และวัดป่าเลไลยก์ซึ่งเป็นที่เล่าเรียนของขุนแผนเป็นต้นก็อยู่ใน ต. รั้วใหญ่นี้.

กระจัน ตำบล ขึ้น อ. อู่ทอง จ. สุพรรณ ๆ เดิมมีสระ และมีต้นจันทน์ขึ้นอยู่ในสระ ชาวบ้านไปอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่รอบสระ เรียกกันว่าสระจันทน์ ต่อมาเลือนเป็นกระจัน.

TUDC 19/04/2563

กระเสียว ลำน้ำ ตอนต้นเรียกว่า ห้วย ตอนปลายเรียกว่าคลอง ยาวประมาณ ๑๔๐ ก.ม. ยอดน้ำเกิดจาก ช. น้ำเย็น อ. บ้านไร่ จ. อุทัย ฯ ไหลผ่านเขตระหว่าง อ. เดิมบาง กับ อ. นางบวช จ. สุพรรณ ฯ ลงแม่น้ำท่าจีนฝั่งขวา; ตำบลชื่อ อ. นางบวช จ. สุพรรณ ฯ.

กฤษณา ตำบล ชื่อ อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณ ฯ ตำบลนี้เดิมมีต้นกฤษณามาก บัดนี้สูญพรรณไปหมดแล้ว ยังคงแต่ชื่อตำบล.

กำมะเชียน ลำน้ำ ใน ต. เขาพระ อ. เดิมบาง จ. สุพรรณ ฯ เป็นลำน้ำด้วนกว้างใหญ่ เป็นที่รักษาพรรณสัตว์น้ำ ชาวบ้านกำมะเชียนอาศัยบริโภค.

เกศ สระ ใน ต. ท่าว้า อ. เมืองสุพรรณ ฯ จ. สุพรรณ ฯ เป็นสระ ๔ เหลี่ยม เนื้อที่ประมาณ ๑๑ ไร่ น้ำในสระนี้ และสระแก้ว สระคา สระยมนา ในตำบลเดียวกัน ใช้เป็นน้ำสรงมูรธาภิเษกพระเจ้าแผ่นดิน.

เก้าห้อง ตำบล ชื่น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณ ฯ ที่เรียกว่าเก้าห้อง เพราะมีเรือนหลังหนึ่งปลูกเป็น ๙ ห้อง เจ้าของบ้านชื่อนายพุ่มมาเป็นผู้ใหญ่บ้าน เรือน ๙ ห้องนั้น เวลานี้ยังอยู่.

TUDC 19/04/2563

แก้ว สระ ใน ต. ท่าว้า อ. เมืองสุพรรณฯ

ร. สุพรรณฯ เป็นสระ ๔ เหลี่ยม เนื้อที่ราว ๕๐๐ ตารางเมตร (ดูเกศ—สระประกอบเรื่อง).

โกปิดทอง เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๒๐๔ ม.

ขวาง เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๓๙๕ ม.

ขะโมย เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๗๐๔ ม.

ขื่น เขา ใน ต. นางบวช อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๕๑ ม. ข. นางบวช ก็เรียก มิโบสถ์อยู่บนยอดเขา สร้างครั้งไรไม่ปรากฏ ชำรุดทรุดโทรมมาก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดพระเนตร พระราชทานทรัพย์ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดซ่อมแซมขึ้นใหม่.

เขาดิน ตำบล ขื่น อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

เขียว เขา ใน ต. เขาพระ และ ต. หัวเขา อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๓๑ ม.

TUDC 19/04/2563

ครัอ สระ รูป ๔ เหลี่ยมผืนผ้า เป็นสระโบราณ อยู่ในเมืองอู่ทองเก่า ต. ท่าพระ อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สำนักครัอ ก็เรียก ชาวบ้านได้อาศัยน้ำในฤดูแล้ง.

คอกควาย หนองน้ำ ใน ต. ไผ่ขุวาง อ. เมือง สุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ ยาวประมาณ ๘๐๐ ม.

คอกช้างดิน โบราณสถาน ใน ต. จระเข้สามพัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ ประมาณยาว ๒๐๐ ม. กว้าง ๘๐ ม. สันนิษฐานกันว่า เป็นคอกช้างในสมัยพระเจาอู่ทอง มลารางจากเมืองอู่ทองมาถึงคอกชางน.

คา สระ ใน ต. ท่าว้า อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ เป็นสระสี่เหลี่ยม เนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ตารางเมตร (ดู เกศ–สระ ประกอบเรือง).

คาง คลอง ใน ต. ตะหม่า อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เป็นคลองลัดไป ต. บางปลาม้า ไปได้แต่หน้าน้ำ หน้าแล้งน้ำแห้ง เดิมมีต้นคางใหญ่โตมีอายุมาก ขึ้นอยู่ใกล้คลองนี้ จึงเรียกคลองนี้ว่า ค. คาง ต้นคางเพิ่งตายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖.

TUDC 19/04/2563

คำเทียม เขา ใน อ. พระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

คูเมือง โบราณสถาน เป็นเนินดินมีฐานป้อมค่าย อยู่ใน ต. รั้วใหญ่ อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ มีบริเวณล้อมรอบ ต. รั้วใหญ่ ตั้งแต่เหนือไปใต้ ยาวประมาณ ๓,๕๐๐ ม. เนินดินสูงประมาณ ๔ ม. กว้างประมาณ ๒๐ ม.

โคกกราม ตำบล ขึ้น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ แต่เดิมมีโคกมันคราม จึงเรียก ต. โคกกราม แม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน.

โคกโคเฒ่า ตำบล ขึ้น อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ มีเค้าแสดงว่าตำบลนี้มีหมู่บ้านมาแล้วแต่โบราณ และว่าเลิกร้างไปเมื่อเสียกรุงเก่าครั้งที่ ๒ มีนิยายเล่าว่า ต่อมามีชาย ๒ คนไปล่าสัตว์ เดินผ่านวัดร้างในตำบลนี้ไป ได้ยินเสียงโครงขึ้น จึงชวนกันเดินเข้าไปดูก็ไม่พบ ครั้นเดินเลยไปก็ได้ยินเสียงโครงอีก ชาย ๒ คนสงสัยช่วยกันค้น ไปพบซากโคตายเหลือแต่กระดูกกับเขากองอยู่ จึงเอาเขาโคไปคนละข้าง เดินทางจะกลับบ้าน ผ่านมาถึงแม่น้ำจึงชวนกันพักอาบน้ำ ใน

ขณะที่อาบน้ำเห็นเขาโคที่วางไว้มีรัศมีพุ่งออกงดงามมาก ชายคนหนึ่งจึงนำไปบูชาร่ำรวยมาก จึงไปสร้างบ้านอยู่แห่งหนึ่ง เรียกว่าบ้านดอนเศรษฐี ปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ และชายนั้นได้ปฏิสังขรณ์วัดร้างที่ได้เขาโคไป ให้ชื่อว่าวัดโคกโคเฒ่า.

โคกช้าง ตำบล ขึ้น อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ เล่ากันว่าเมื่อยังเป็นป่ามีช้างอาศัยอยู่มาก.

ฆ้อง สระ ใน ต. บุ่งทะลาย อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ เนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ กล่าวกันว่ามีฆ้องอยู่ในสระใบ ๑ ถ้าขุดเมื่อไรเป็นฝนตก เคยทดลองขุดในหน้าแล้ง.

จระเข้สามพัน ลำน้ำ ใน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ ยาวประมาณ ๓๔ กม.

ตำบลและอำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณฯ อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของ อ. บางปลาม้า อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของ อ. สองพี่น้อง และอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของ อ บ้านทวน จ. กาญจนบุรี จากเมืองไปอำเภอทางบก ประมาณ ๔๐ กม. ทางเรือ ขึ้นรถยนต์ไปลงเรือเมล์ที่

อ. บางปลาม้า ล่องลงไปตามลำแม่น้ำสุพรรณ เข้า ค. สองพี่น้อง ไปขึ้นตลาดบางสี่ อ. สองพี่น้อง แล้วไปทางบกอีกตอนหนึ่ง ภูมิประเทศ เป็นที่ดอนมีเขาและป่าไม้ค่อนข้างมีทราบแต่ตอนตะวันออก ฤดูร้อน ร้อนจัด น้ำแห้งหมด มีแต่ลำจระเข้สามพัน ชาวบ้านที่อยู่ห่างลำน้ำต้องขุดบ่อลึก ๆ จึงได้น้ำใช้ ฤดูหนาว หนาวจัด พ. ๓๒ (๒๔๘๐) ทำนา ทำไร่ ตัดไม้ ทำเสา เผาถ่าน.

ที่เรียกว่า จระเข้สามพัน กล่าวว่าเป็นหลายนัย บ้างว่ามีจระเข้อยู่ ๓ พรรณ คือ พรรณตันเย็ด พรรณตันกา และพรรณตันแร้ง นัยหนึ่งว่า ยายกับตาซื้อลูกจระเข้จากพวกมอญซึ่งลงอวนได้ด้วยราคา ๓,๐๐๐ เบี้ย อีกนัยหนึ่งว่า ที่ลำน้ำตรงนั้นมีจระเข้มาก เจ้าองค์หนึ่งในวงศ์อู่ทองให้เสมียน ๓ คนคอยจดจำนวน เสมียนจดไม่ทัน จดได้เพียงคนละพัน รวม ๓ คนเป็น ๓ พัน เลยสรุปเอาว่ามีจระเข้สามพันตัว จึงเรียกตำบลนี้ว่า ต. จระเข้สามพัน.

อ. จระเข้สามพัน เดิมเป็นท้องที่ขึ้นอยู่กับ อ. สองพี่น้อง และ อ. เมืองสุพรรณ ฯ แต่หนทางไกลจากที่ว่าการอำเภอทั้งสองมาก ลำบากแก่การคมนาคม ทางราชการ

จึงได้แยกท้องที่บางส่วนจากอำเภอทั้งสองนั้น ตั้งขึ้นเป็น อ. จระเข้สามพัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕.

อ. จระเข้สามพันมี ๑๐ ตำบล คือ ๑. จระเข้สามพัน ๒. กระจัน ๓. ดอนคา ๔. บ้านโค่ง ๕. บ้านดอน ๖. ยุ้งทะลาย ๗. สระยายโสม ๘. หนองบัว ๙. หนองโอ่ง ๑๐. หัวข่อย.

จระเข้ใหญ่ ตำบล ชื่น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เดิมตำบลนี้เป็นป่าพงตลอด มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก ต่อมามีผู้คนมาจับจองทำนาจนไม่มีป่า กล่าวกันว่ามีจระเข้ใหญ่อาศัยอยู่ใน ค. บางปลาม้าตอนตำบลนี้ จึงเรียกตำบลนี้ว่า ต. จระเข้ใหญ่ และว่าบัดนี้จระเข้ใหญ่นั้นไปอยู่เสียทางใต้ที่เรียกว่าไผ่ตาแบ้.

ช่องคับ เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๒๑๓ ม.

ชอนตะวัน คลองไหลผ่าน ต. โคกโคเฒ่า อ. เมืองสุพรรณฯ เป็นคลองเดียวกับ ค. สามหน่อ (ค. ทานตะวันก็เรียก).

ชะโด คลองวัดน้อย ใน ต. เก้าห้อง อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

TUDC 19/04/2563

ชะโอย เขา ใน ต. เขาพระ อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๓๙ ม. เป็นเขาใหญ่เทือกยาวราว ๔ กม. ขนานไปกับแม่น้ำท่าจีน.

ชัฏดงปราง เขาวังเดือนห้า ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ

ซ่อนหม้อ เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

ซับอิเห็น เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๖๑ ม.

ดงขี้เหล็ก ตำบล ขัน อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ.

ดอนกำยาน ตำบล ขัน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ มีบึงชื่อเดียวกันอยู่ในตำบลนี้ยาวประมาณ ๗ กม. มีปลาชุม ปลาในบึงนี้รสดี โดยฉะเพาะปลาสลิดมีรสดีกว่าปลาสลิดทอน ขนขันชื่อว่าปลาสลิดโคกกำยาน และมีแม่น้ำชื่อน้ำ ตั้งต้นแต่ดอนเจดีย์ ต. บ้านคอย อ. ศรีประจันต์ ไปจด ค. สองพี่น้อง แต่หน้าแล้งน้ำไม่ไหล ชาวบ้านแถบนี้ได้อาศัยจับปลาและใช้น้ำบริโภค.

ดอนคา ตำบล ขัน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

ดอนเจดีย์ โบราณวัตถุสถาน ใน ต. บ้านกอย อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ เป็นที่ประดิษฐาน พระเจดีย์ ซึ่ง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงสร้างเป็นที่ระลึก เมื่อ ทรงทำยุทธหัตถีชะนะพระมหาอุปราชาเมืองหงสาวดี กู้อิสรภาพของสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทรงสังเวย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖.

ดอนตาล ตำบล ขึ้น อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ดอนมะสัง ตำบล ขึ้น อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ดอนลาน คลองขุดติดต่อกับ ค. บางปลาม้า ไปจดแม่น้ำน้อย ที่ อ. ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา ที่ปากคลองมีประตูระบายน้ำเรียกว่าประตูระบายน้ำลาดชะโด.

ดานชาง ตาบล ขน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ เล่ากันว่า เดิมเป็นทางเดินของช้าง เดี๋ยวนี้ยังมีเดินผ่านมาบ้าง.

ดาบเงิน คลองและตำบล ขึ้น อ. บางปลาม้า

TUDC 19/04/2563

จ. สุพรรณ ฯ ค. ตาบเงินเป็นคลองเล็ก ฤดูแล้งน้ำแห้ง ตลอด.

ดารา คลอง ใน ต. ป่าพฤกษ์ อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณ ฯ.

ดิน เขา ใน ต. เขาดิน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณ ฯ เป็นเนินดินสูง.

เดิมบาง ตำบลและอำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณ ฯ ตั้งที่ว่าการที่บ้านเขาพระ ต. เขาพระ ฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน อยู่ทางทิศเหนือของ อ. นางบวช อยู่ทางทิศใต้ของ อ. บ้านเชี่ยน จ. ชัยนาท และอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของ อ. สิงห์ จ. สิงห์ ฯ จากเมืองไปอำเภอตามลำน้ำท่าจีน ผ่านประตูน้ำวัดพร้าว และ อ. ศรีประจันต์ อ. นางบวช มีเรือยนต์โดยสารตลอดปี ทางบกมีแต่ทางเดินเท้า ภูมิประเทศ ทางตะวันตกเป็นที่ดอน เป็นป่าทึบและเขาโดยมาก นอกนั้นเป็นที่ราบคล้ายคลึงกัน พ. ๓๗ (๒๔๘๐) ทำนาเป็นพื้น มีทำไร่ ตัดไม้ ทำเสา เผาถ่านบ้าง.

ที่เรียกว่าเดิมบางนั้น มีนิยายเล่ากันว่า แต่แรกชื่อเดิมนาง คือมีนางคนหนึ่งอยู่ที่นี่ก่อน นางไปทอผ้าอยู่

บนยอด ข. กี่ ว่าทอผ้าไว้รอพระศรีอารย์ มีชายคนหนึ่ง
ชื่อตาสินท์ชอบต่อไก่ป่า เอาหลักไก่ไปปักไว้ริมเชิงเขา
แล้วขึ้นไปเกี่ยวนางคนนั้น นางโกรธจึงตัดนม ๒ ข้างทิ้ง
ไว้กลายเป็นภูเขา เรียกว่า ข. นมนาง นางเห็นเสียพิธี
จึงเลิกทอผ้า คิดจะไปบวช นางเดินไปพักโกนผมที่ตำบล
แห่งหนึ่ง ที่นั้นเรียกว่าหนองพักนาค (เดี๋ยวนี้เรียกกันว่า
หนองผักนาก) แล้วกลับไปบวชที่ตำบลแห่งหนึ่ง ตำบล
นั้นเรียกว่า ต. นางบวช.

อ. เดิมบาง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ แต่เอาชื่อ อ.
เดิมบางเก่าซึ่งเปลี่ยนเป็น อ. บ้านเชี่ยน จ. ชัยนาท มา
ตั้ง เดิมตั้งที่ว่าการที่บ้านท่าช้าง ย้ายมาตั้งที่บ้านเขาพระ
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗

อ. เดิมบางมี ๑๔ ตำบล คือ ๑. เขาพระ ๒. เขา
ดิน ๓. โคกช้าง ๔. ด่านช้าง ๕. เดิมบาง
๖. นางบวช ๗. บ่อกรุ ๘. ปากน้ำ ๙. บ่าสะแก
๑๐. วังศรีราช ๑๑. ห้วยขมิ้น ๑๒. หัวเขา
๑๓. หัวนา ๑๔. องค์พระ.

แดง เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ มี ๒ เขา
เขาหนึ่งสูง ๕๕๓ ม. อีกเขาหนึ่งสูง ๕๘๐ ม.

TUDC 19/04/2563

ต้นตาล ตำบล ชัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

ตลาดแก้ว คลอง ใน ต. บางปลาม้า อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

ตลิ่งชัน ตำบล ชัน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ตะกะแบง เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

ตะค่า ตำบล ชัน อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

ตะบ่อม เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๔๕ ม.

ตะเภา เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๔๖๘ ม.

ตะเก้า เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๑๒๐ ม.

ทอง หนอง ใน ต. ไผ่ขวาง อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ทับตีเหล็ก ตำบล ชัน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ท่าจันทร์ ปากน้ำ ใน ต.ปากน้ำ อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ.

ท่าพี่เลี้ยง ตำบล ขึ้น อ.เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ เขตทิศตะวันตกกลางของหวด.

ท่าระหัด ตำบล ขึ้น อ.เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ท่าว้า ตำบล ขึ้น อ.เมืองสุพรรณฯ จ.สุพรรณฯ ในตำบลนี้มีสิ่งสำคัญ คือ สระเกศ สระแก้ว สระคา สระยมนา ซึ่งทางราชการเอาน้ำมาใช้ในพิธีบรมราชาภิเษกเป็นต้น และมีแม่น้ำท่าว้า เป็นแม่น้ำด้วนยาวประมาณ ๒๐ กม. กว้าง ๓๐ ม. มีน้ำตลอดปี.

ทุ่งลอก ตำบล ขึ้น อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณฯ.

ทุ่งแฝก เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๓๐ ม.

นมนาง เขา ใน ต.เขาพระ อ.เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๓๔ ม. เป็นเขาคู่เคียงกันคล้ายนมคน (ดูเดิมบาง).

นางบวช ตำบล ขึ้น อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ

TUDC 19/04/2563

ที่ตำบลเดิมมีวัดเขานางบวช เจ้าอธิการวัดนี้ชออาจารย์ธรรมโชติ มีผู้คนนับถือมาก พวกชาวบ้านบางระจันจึงนิมนต์ไปเป็นอาจารย์ เพื่อให้ปลุกใจนักรบชาวบ้านบางระจัน ซึ่งพยายามต่อสู้กับพะม่า เมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๑๐.

อำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณฯ ตั้งที่ว่าการที่บ้านสำเพ็ง ต. สามชุก ทางฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน ชาวบ้านมักเรียกว่า อ. สำเพ็ง อยู่ทางทิศใต้ของ อ. เดิมบาง อยู่ทางทิศเหนือของ อ. ศรีประจันต์ และอยู่ทางตะวันออกของ อ. โพทอง จ. อ่างทอง จากเมืองไปอำเภอทางแม่น้ำท่าจีน ผ่านประตูน้ำวัดพร้าว และ อ. ศรีประจันต์ มีเรือยนต์โดยสารตลอดปี ภูมิประเทศ ส่วนมากเป็นที่ดอน ทางตะวันตกและพายัพเป็นป่าไม้เบญจพรรณ ส่วนลาดลุ่มพอจะทำนาได้อย่างกลาง พ. ๒๙ (๕๔๘๐) ทำนาเป็นพื้น มีการตัดไม้ ทำเสา เผาถ่านบ้าง.

อ. นางบวช (ดู เดิมบางประกอบ) ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ เรียกว่า อ. บ้านทึง เพราะตั้งที่ว่าการที่ ต. บ้านทึง แล้วย้ายที่ว่าการไปตั้งที่บ้านสำเพ็ง ต. สาม

ชุก ทางฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๔๒ เปลี่ยนชื่อเป็น อ. นางบวช ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้แบ่งตำบลใน อ. นางบวช ไปตั้งเป็น อ. เดิมบาง ต. นางบวชติดไปทาง อ. เดิมบาง แต่ชื่อ อ. นางบวช ยังติดอยู่จนบัดนี้.

อ. นางบวชมี ๑๒ ตำบล คือ ๑. สามชุก ๒. กระเสียว ๓. บ้านทึง ๔. บ้านสระ ๕. โป่งแดง ๖. บ่านยาว ๗. ลำพันบอง ๘. วังลึก ๙. หนองผักนาก ๑๐. หนองโพ ๑๑. หนองสะเดา ๑๒. หนองหญ้าไทร.

นาเริ่ง เขา ใน ต. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๔๘ ม.

บ่อกรุ ตำบล ชื่น อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

บางกระโอน คลอง ใน ต. มะค่า อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ แยกจากแม่น้ำท่าจีนฝั่งซ้าย เป็นคลองระบายน้ำเข้านา หน้าแล้งน้ำแห้ง หน้านาเรือขนาดเล็กเดินได้.

บางกุ้ง ตำบล ชื่น อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

บางขวาก คลอง ใน ต. บ่านยาว อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ แยกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน.

บางงาม ตำบล ขึ้น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ.

บางตลาด คลอง ใน ต. บุ่งทะลาย อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

บางตะเคียน ตำบล ขึ้น อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางตาเถร ตำบล ขึ้น อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางปลาม้า คลอง ใน อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ ยาวประมาณ ๙ กม. แยกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีนที่ ต. โคกคราม อ. บางปลาม้า ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อกับคลองขุดคอนสาน ที่ ต. ระเข้ใหญ่ อ. บางปลาม้า มีประตูระบายน้ำที่ปากคลอง.

ตำบลและอำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณฯ ห่างที่ว่าการทางฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน ต. โคกคราม อยู่ทางทิศใต้ของ อ. เมืองสุพรรณฯ อยู่ทางทิศเหนือของ อ. สองพี่น้อง และอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของ อ. ระเข้สามพัน จากเมืองไปอำเภอมีรถยนต์ประจำทาง ทางน้ำก็สะดวก แต่

หน้าแล้งน้ำตื้น เรือใหญ่เดินไม่สะดวก ภูมิประเทศ เป็นราบลุ่ม มีคลองหนองบึงอยู่ทั่วๆไป พ.ศ ๒๔๘๐ ทำนาเป็นพื้น ทำการประมงบ้าง.

อ. บางปลาม้า เดิมตั้งที่ว่าการอยู่ที่ ต. บางปลาม้า ฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน แล้วย้ายไปตั้งที่ ต. โคกคราม ฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน.

อ. บางปลาม้า มี ๑๖ ตำบล คือ ๑. โคกคราม ๒. กฤษณา ๓. เก้าห้อง ๔. จระเข้ใหญ่ ๕. ดาบเงิน ๖. ต. ค่า ๗. บางปลาม้า ๘. บางใหญ่ ๙. บ้านแหลม ๑๐. ป่าพุทธ์ ๑๑. ไผ่กองดิน ๑๒. มะขามล้ม ๑๓. วัดโบสถ์ ๑๔. สามหมื่น ๑๕. สาลี ๑๖. องครักษ์.

บางพลับ ตำบล ชื่น อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางแม่หม้าย คลอง ใน ต. บางใหญ่ อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ แยกจากฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน มีประตูระบายน้ำที่เรียกว่าบางแม่หม้ายนั้น มีเรื่องเล่าว่า เมื่อคราวสยามยกทัพไปตีกรุงกัมพูชา ชายฉกรรจ์ในบ้านนี้ไปด้วยร้อยเศษ ไปตายในกองทัพทั้งสิ้น ภรรยาอยู่ทาง

TUDC 19/04/2565

บ้านเย็นหม้ายมากมาย จึงได้เรียกบ้านนั้นว่า บางแม่หม้าย คลองที่อยู่ในบ้านนั้นจึงมีชื่อว่า ค. บางแม่หม้าย.

บางยี่หน คลอง ใน ต. โคกคราม อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ แยกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีนไปต่อกับ ค. เจ้าเจ็ด อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา ที่ปากคลองมีประตูน้ำถาวร และมีพระเจดีย์องค์ ๑ สูงประมาณ ๔๐ ม. มีงานนัดไหว้ประจำปีในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔.

บางโรงช้าง คลอง แยกจาก ค. สองพี่น้อง ใน ต. บางเลน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางล ตำบล ชน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ เดิมเป็นที่ตั้งที่ว่าการ อ. สองพี่น้อง มีตลาดเป็นศูนย์กลางของการค้าขายในอำเภอนั้นและ อ. ระเข้สามพัน และเป็นที่ตั้งเทศบาลอำเภอสองพี่น้อง.

บางเลน คลองและตำบล ชื่อ อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ ค. บางเลน แยกจาก ค. สองพี่น้อง.

บางสะแก คลองและตำบล ชื่อ อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ ค. บางสะแกยาวประมาณ ๒ กม. แยกจากฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน ที่วัดบางสะแก ต. บางสะแก อ. สองพี่น้อง มีประตูระบายน้ำ.

บางสนุ่น ตำบล ชัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางหวาย คลอง ใน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บางใหญ่ ตำบล ชัน อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ; คลอง ใน ต. ตาบเงิน และคลอง ใน ต. บางใหญ่ อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ คลองหลังมีท่อระบายน้ำตรงที่ออกแม่น้ำท่าจีน.

บ้านกุ่ม คลองและตำบล ชัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

บ้านโค่ง ตำบล ชัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ อยู่เหนือเมืองอู่ทองเก่า เป็นทางที่พระมหาอุปราชาหงสาวดียกทัพเข้ามาหยุดอยู่เมื่อจวนจะปะทะกับทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช.

บ้านคอย ตำบล ชัน อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ และลำน้ำ ใน ต. ดงชีเหล็ก อ. ศรีประจันต์.

บ้านช้าง ตำบล ชัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ

บ้านดอน ตำบล ชัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

บ้านทึง ตำบล ชัน อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ

มีประตูน้ำชื่อเดียวกัน ตำบลนี้เคยเป็นที่ตั้งอำเภอ เรียก อ. บ้านทึง แล้วเปลี่ยนเป็น อ. นางบวช.

บ้านโพ ชื่อและตำบล ชื่น อ. เมืองสุพรรณ ฯ จ. สุพรรณ ฯ ชื่อบ้านโพ กว้างประมาณ ๑๒๐ ม. ตั้งต้นแต่หมู่บ้านโพท่าทรายผ่าน ต. บ้านโพ ไปจดลำชื่อตอนกำยาน ทางทิศใต้ อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณ ฯ.

บ้านไร่ ตำบล ชื่น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณ ฯ.

บ้านสระ ตำบล ชื่น อ. นางบวช จ. สุพรรณ ฯ.

บ้านแหลม ตำบล ชื่น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณ ฯ.

ปรง เขา ใน อ. ทระเข้สามพัน จ. สุพรรณ ฯ สูง ๗๒ ม.

ประดู่ เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณ ฯ สูง ๑๑๐ ม.

ปลายนา ลำน้ำและตำบล ชื่น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณ ฯ.

ปลายห้วยดินดำ เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณ ฯ สูง ๔๘๐ ม.

ปลายห้วยถ้ำ เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๖๖๔ ม.

ปลายห้วยหินขาว เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๕๑๔ ม.

ปะโลง เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๖๒๐ ม.

ปากน้ำ ตำบล ชื่น อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ ที่เรียกว่า ต.ปากน้ำ เพราะมีลำคลองห้วยหวายมารวมกับแม่น้ำท่าจีน ที่รวมกันนั้นเรียกว่าปากน้ำท่าจีน.

ป่าพฤกษ์ ตำบล ชื่น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เดิมเรียกช่ากครึก หรือปะครึก เพิ่งมาเปลี่ยนเป็นป่าพฤกษ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ มีคลองชื่อเดียวกันในตำบลนี้ แยกจากฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน.

ป่าสะแก ตำบล ชื่น อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

ปูน เขา ใน ต.หัวเขา อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ.

โป่งแดง ตำบล ชื่น อ.นางบวช จ. สุพรรณฯ.

ไผ่กองดิน ตำบล ชื่น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

ไผ่ขวาง ตำบล ขัน อ. เมือง สุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ เป็นที่ดอนเป็นโคกใหญ่.

เผาเข้า ดอน ใน อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ ๘ คราว สมเด็จพระนเรศวรมหาราช รบ พะม่า ที่ ดอน เจดีย์ พระยาศรีไสยณรงค์ปะทะทัพหน้าของพะม่าที่ดอนนี้.

พญากง คลอง ใน ต. ดายเงิน อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เป็นคลองเล็ก หน้าแล้งน้ำแห้งตลอด.

พญาแมน เขา ใน จ. สุพรรณฯ.

พระ เขา ใน ต. กระจัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๕๐ ม. บนไหล่เขามีพระพุทธรูปไสยา ยาว ๕ วา กว้าง ๔ ศอก เดิมมีแต่เจดีย์และพระพุทธรูปโบราณ สันนิษฐานกันว่าสร้างในสมัยพระเจ้าอู่ทอง แต่หักพังเกือบหมด เพิ่งมาสร้างพระไสยาที่กล่าวแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ มีงานนักไหว้ประจำปีในวันขึ้นปีใหม่ และกลางเดือน ๑๒.

ตำบล ขัน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ เรียกว่า ต. เข้าพระ เป็นที่ตั้งที่ว่าการ อ. เดิมบาง; ในตำบลนี้มี ข. พระ สูง ๕๒ ม. ตั้งอยู่ริมฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน บนยอด

เขามีพระเจดีย์โบราณสร้างในสมัยพระเจ้าอู่ทอง หักพังเหลือแต่ฐาน ปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๕๕.

พิหารแดง ตำบล ขัน อ.เมืองสุพรรณฯ จ.สุพรรณฯ

พุข่อย เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๓๓๘ ม.

พุชี เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๓๙๑ ม.

พุเตย เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๗๔๒ ม.

พุทอง เขา ใน อ.ระเข้สามพัน จ.สุพรรณฯ สูง ๒๒๔ ม.

พระกำ เขา ใน อ.เดิมบาง จ.สุพรรณฯ สูง ๔๔๔ ม.

เพชรย้อย เขา ใน อ.ระเข้สามพัน จ.สุพรรณฯ สูง ๑๒๒ ม.

โพพระยา ตำบล ขัน อ.เมืองสุพรรณฯ จ.สุพรรณฯ.

TUDC 19/04/2563

เกาะทะลาย คลอง ใน ต. บางตะเคียน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ - กว้างประมาณ ๖ ม. ยาวประมาณ ๑,๒๐๐ ม. แยกจากฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีนทวัดเกาะทะลาย ในตำบลนี้ ที่ปากคลองมีประตระบายน้ำ คลองนี้ไปบรรจบ ค. สองพี่น้องที่ ต. บางเลน เป็นคลองตื้นเขินเรือใหญ่เดินไม่ได้.

งดแดง ตำบล ชื้น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ.

ง่วงเต่า เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๖๓๖ ม.

มะขามล้ม ตำบล ชื้น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เดิมมีต้นมะขามใหญ่ลำต้นเอนไปทางตะวันออก เกือบล้ม ชาวบ้านเรียกว่ามะขามล้ม เมื่อตั้งทันเป็นตำบล จึงเรียกว่า ต. มะขามล้ม.

มโนห์รา คลอง ใน ต. ศาลาตาขาว อ. เมือง สุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

เมืองสุพรรณฯ อำเภอ ชื้น จ. สุพรรณฯ เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด อยู่ทางทิศใต้ของ อ. ศรีประจันต์ อยู่ทางทิศเหนือของ อ. บางปลาม้า และอยู่ทางตะวันตก

อ. ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา ภูมิประเทศ เป็นที่ราบ ทำนาได้ทั่วไป พ. ศ. ๒๔๘๐ ทำนาเป็นพน.

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อ. เมืองสุพรรณฯ เป็นทาง เดินผ่านของกองทัพพะม่า ซึ่งยกมาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ และเป็นสนามรบระหว่างไทยกับพะม่าในเมื่อไทยยกมารับทัพพะม่า เป็นสถานที่ซึ่งไทยใช้เป็นที่ประชุมพลในการรบ โดยมากไปประชุมพลที่วัดชุมพล ซึ่งบัดนี้เป็นวัดร้าง อ. เมืองสุพรรณฯ เดิมชื่อ อ. ท่าพี่เลี้ยง เปลี่ยนชื่อเป็น อ. เมืองสุพรรณฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑.

อ. เมืองสุพรรณฯ มี ๑๘ ตำบล คือ ๑. ท่าพี่เลี้ยง ๒. โคกโคเฒ่า ๓. ดอนกำยาน ๔. ดอนตาล ๕. ดอนมะสัง ๖. ตลิ่งชัน ๗. ทับตีเหล็ก ๘. ท่าระหัด ๙. ท่าว้า ๑๐. บางกุ้ง ๑๑. บ้านโพ ๑๒. ไผ่ขวาง ๑๓. พิหารแดง ๑๔. โพพระยา ๑๕. รั้วใหญ่ ๑๖. ไร่รถ ๑๗. ศาลาขาว ๑๘. สวนแตง.

แมลงมุม เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๑๕ ม.

19/04/2563

ยมนา สระ ใน ต. ท่าว้า อ. เมืองสุพรรณ ฯ จ. สุพรรณ ฯ เป็นสระ ๔ เหลี่ยม เนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ตารางเมตร (ดู เกศ—สระ).

ยานยาว ตำบล ขน อ. นางบวช จ. สุพรรณ ฯ.

ยี่แส คลอง ใน อ. พระเข้สามพัน จ. สุพรรณ ฯ เป็นคลองเล็ก ๆ หน้าแล้งน้ำแห้ง.

ยุ้งทะลาย ตำบล ชื่น อ. พระเข้สามพัน จ. สุพรรณ ฯ เล่ากันว่าตาขนทอง ทำเงินได้ไม่มีใครรู้นอกจากลูกสาวคนเดียว แต่พ่อบังคับไม่ให้บอกใคร แกทำเงินได้มากเข้า ๆ จนยุ้งทะลาย จึงเรียกตำบลนั้นว่า ต. ยุ้งทะลาย.

ระฆัง เขา ใน อ. พระเข้สามพัน จ. สุพรรณ ฯ; ตอนใกล้เขานี้ เป็นทางเดินทัพที่พระมหาอุปราชายกเข้ามาปะทะกับกองทัพหน้าของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช.

รั้วใหญ่ ตำบล ชื่น อ. เมืองสุพรรณ ฯ จ. สุพรรณ ฯ ตำบลนี้ว่าเป็นบ้านของขุนช้างในเรื่องขุนช้างขุนแผน ตามทางสันนิษฐานโดยโบราณวัตถุ เห็นกันว่าตำบลนี้เคยเป็นที่ตั้งราชธานีมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในตำบลนิวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง วัดป่าเลไลยก์ วัดแค วัดขุนไกร วัดพลายชุมพล.

รางกะบิด เขา ใน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๒๒๔ ม.

ไร่รด ตำบล ขึ้น อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ลาดน้ำเตียน คลอง ใน ต. ศาลาขาว อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

ลาดผึ้ง คลอง ใน ต. หนองโอ่ง อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

ลาดสามร้อยหิล่ม ใน ต. ท่าระหัด อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ เนื้อที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ เป็นที่รัฐบาลหวงห้าม มีน้ำตลอดปี.

ลำพันบอง ตำบล ขึ้น อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ.

วงพาทย์ เขา ใน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๑๐๒ ม. เล่ากันว่า แต่ก่อนมีพาทย์อยู่ในถ้ำ ใครมีงานการไปยืมมาใช้ได้ ต่อมามีผู้คิดจะโกงถึงกับเอาช้างเข้าไปขน ปากถ้ำเลยปิด แต่นั้นมาก็ไม่มีใครยืมได้อีก และว่าเดี๋ยวนี้ถึงวันดีคืนดีก็ยังมีผู้ได้ยินเสียงปี่พาทย์.

วังเดือนห้า เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๒๗๘ ม. ชัฏดงปราง ก็เรียก.

วังน้ำซับ ตำบล ขึ้น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ ก่อนที่สร้างประตูน้ำวัดพร้าว เมื่อถึงหน้าแล้งน้ำในแม่น้ำท่าจีนลดลงงวด ตามริมฝั่งแถบตำบลนี้มีน้ำไหลซึมลงสู่แม่น้ำเสมอ จึงเรียกตำบลนี้ว่า วังน้ำซับ.

วังพิกุล คลอง ใน ต. เขาพระ อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

วังยาง ตำบล ขึ้น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ.

วังสก ตำบล ขึ้น อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ.

วังศรีราช ตำบล ขึ้น อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

วัดน้อย คลอง ใน ต. เก้าห้อง อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ แยกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน ไปจด ค. บางปลาม้า ยาว ๕ กม. (ค. ชะโด ก็เรียก).

วัดโบสถ์ ตำบล ขึ้น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

วัดพร้าว ประตูน้ำกันแม่น้ำท่าจีน ที่ ต. โพพระยา อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ ทางราชการเรียกว่า ประตูน้ำชลประทานสายที่ ๕ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕.

TUDC 19/04/2563

วัดมณีวรรณ คลอง ใน ต. เก้าห้อง อ. บาง ปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

วัดสวนแตง คลอง ใน ต. เก้าห้อง อ. บาง ปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

ศรีจันต์ ตำบล ขึ้น อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ.

ศรีประจันต์ ตำบลและอำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณฯ ตั้งที่ว่าการที่ฝั่งซ้ายแม่น้ำท่าจีน ต. ศรีประจันต์ อยู่ทางทิศเหนือของ อ. เมืองสุพรรณฯ อยู่ทางทิศใต้ของ อ. บางปลาม้า และอยู่ทางทิศตะวันตกของ อ. วิเศษไชยชาญ จ. อ่างทอง จากเมืองไปอำเภอตามแม่น้ำท่าจีน ผ่านบ่ระตูน้ำวัดพร้าว ทางบก ฝั่งขวาไปตามคันทำนบกั้นน้ำของกรมชลประทาน ทางฝั่งซ้ายไปตามเส้นทางซึ่งกรมชลประทานกรุยไว้ ภูมิประเทศ โดยมากเป็นที่ดอนทำนาน้ำฝน ทางตะวันตก มีป่าไม้เบญจพรรณ บ้าง พ. ศ. ๒๔๘๐ ทำนาเป็นพื้น มีตัดไม้ ทำเสา เผาถ่านบ้าง.

อ. ศรีประจันต์มี ๑๐ ตำบล คือ ๑. ศรีประจันต์ ๒. ดงขี้เหล็ก ๓. บางงาม ๔. บ้านคอย ๕. บ้านไร่ ๖. ปลายนา ๗. มดแดง ๘. วังน้ำซับ ๙. วังยาง ๑๐. ศรีจันต์.

ศรีสำราญ ตำบล ขึน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

ศาลาขาว ตำบล ขึน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

สระยายโสม ตำบล ขึน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ เล่ากันว่า เดิมขนพัฒน์เพิ่งกับยายโสมสามีภรรยามีอาชีพทางเลี้ยงเป็ดอยู่ในถนน ถึงหน้าแล้งไม่มีน้ำเลี้ยงเป็ด จึงขุดสระขึน และแช่งไว้ว่า ถ้าใครทำลายสระนี้ขอให้เป็นอันตราย ต่อมามีชาวบ้านไปทำบ้านเรือนในถนนมากขึน เลยกลายเป็นตำบลมีชื่อว่า สระยายโสม.

สวนแตง ตำบล ขึน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ.

สองพี่น้อง คลอง ใน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ กว้างประมาณ ๒๐ ม. ยาวประมาณ ๔๐ กม. แยกจากฝั่งขวาแม่น้ำท่าจีน ที่ใต้วัดบางสาม ต. บางตะเคียน มีประตูน้ำถาวร เรียกประตูน้ำปากคลองสองพี่น้อง และมีประตูระบายน้ำ ในคลองเรือเดินได้ตลอดปี ถ้าหน้าน้ำเรือเดินได้ถึง อ. จระเข้สามพัน เล่ากันว่า ที่เรียกว่า ค.

สองพี่น้องนั้น เพราะช้างโขลงหนึ่งมีช้างใหญ่สองพี่น้องเป็นนายโขลงลงกินน้ำในแม่น้ำท่าจีนเสมอ จนทางนั้นลึกเป็นคลอง จึงเรียกว่า ค. สองพี่น้อง นัยหนึ่งว่า พี่น้องสองคนสร้างวัดแข่งกัน คือ วัดท่าจัด ที่ ต. บางพลับกับวัดร้างอีกวัดหนึ่งตรงกันข้าม จึงเรียกคลองว่าสองพี่น้อง ตามนิมิตรุของวัด.

ตำบลและอำเภอ ขึ้น จ. สุพรรณฯ ตั้งที่ว่าการที่ ต. สองพี่น้อง อยู่ทางทิศใต้ของ อ. บางปลาม้า อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ อ. จระเข้สามพัน และอยู่ทางทิศเหนือของ อ. บางปลา จ. นครปฐม จากเมืองไปอำเภอตามแม่น้ำท่าจีน ผ่านประตูน้ำปากคลองสองพี่น้อง มีเรือยนต์โดยสารรับส่งตลอดปี ภูมิประเทศทางตะวันตกเป็นที่ดอน มีป่าไม้เบญจพรรณ นอกนั้นเป็นที่ราบลุ่ม ทำนาได้ทั่วไป พ. ๔๗ (๒๔๘๐) ทำนาเป็นพื้น มีทำไร่และการประมงบ้าง.

อ. สองพี่น้อง เดิมตั้งที่ว่าการที่ ต. บางลี่ แล้วจึงย้ายไปตั้งที่ ต. สองพี่น้อง.

อ. สองพี่น้อง มี ๑๔ ตำบล คือ ๑. สองพี่น้อง

TUDC 19/04/2563

๒. ต้นตาล ๓. ทุ่งคอก ๔. บางตะเคียน ๕. บางตาเถร ๖. บางพลับ ๗. บางส่ ๘. บางเลน ๙. บางสนุ่น ๑๐. บางสะแก ๑๑. บ้านช้าง ๑๒. บ้านกุ่ม ๑๓. ศรีสำราญ ๑๔. หัวโพ.

สะพังนาก สระ ใน ต. ยุ้งทะลาย อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ เนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ เล่ากันว่าครั้งหนึ่งกองทัพของพระเจ้าอู่ทองยกมาพักที่ ต. ยุ้งทะลาย ไปขอน้ำชาวบ้านๆ ไม่ให้ พวกกองทัพจึงขุดสระนี้ขึ้น และสาปแช่งไว้ว่า ถ้าใครกินปลาหรือน้ำในสระนี้ขอให้เป็นอันตราย ถึงในบัดนี้ก็ไม่มีใครกล้ากินน้ำและปลาในสระนี้.

สับยาง เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๒๓๑ ม.

สามขนอน ตำบลที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปตั้งรับทัพพญาพะสิมซึ่งยกมาเมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๗.

สามชุก ตำบล ขึ้น อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ.

สามหน่อ คลอง ไหลผ่าน ต. โคกโคเฒ่า อ. เมือง สุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ เป็นคลองเดียวกับ ต. ตะวัน.

สามหมื่น ตำบล ขึ้น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ มีวัดอู่ทอง.

สาลี ตำบล ขึ้น อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ มีคลองซอนแยกจากแม่น้ำท่าจีน ผังซ้ายไปขด ค. บางยี่หน ยาวประมาณ ๑๖ กม. มีประตูระบายน้ำ.

สาหร่าย หนองน้ำ อยู่ใกล้ฝั่งลำน้ำบ้านคอย ต. ดงขี้เหล็ก อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณฯ เป็นที่ตั้งทัพขะยวนเยญจเสนาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช คราวทรงทำยุทธหัตถีชะนะพระมหาอุปราชหงสาวดี.

สำนักคร้อ สระ ใน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ (ดูคลองสระ).

สำเภาจอด เขา ใน อ. เมืองสุพรรณฯ จ. สุพรรณฯ

สูง เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๖๙ ม.

หนองผักนาก ตำบล ขึ้น อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ (ดูนิยายที่เดิมบาง).

หนองบัว ตำบล ขึ้น อ. จรเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ

TUDC 19/04/2563

มีหนองบัว เนื้อที่ราว ๖๐ ไร่ มีน้ำตลอดปี มีบัวเต็มหนอง ชาวบ้านเรียกว่า หนองบัวใหญ่.

หนองโพ ตำบล ชัน อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ.

หนองสะเดา ตำบล ชัน อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ.

หนองหญ้าไทร ตำบล ชัน อ. นางบวช จ. สุพรรณฯ.

หนองโอ่ง ตำบล ชัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ.

หลักหมู เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๘๘๒ ม.

ห้วยขมิ้น ตำบล ชัน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

ห้วยพลู เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

ห้วยหวาย คลอง ใน ต. ปากน้ำ อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

หัวข่อย ตำบล ชัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ เล่ากันว่าเดิมมีลำคลองผ่านมาสุดที่ดอนทอง และสร้างหอคอยไว้ที่ปลายคลองนั้น บ้างว่ามีเรือแพมาจอดคอย

มากที่ปลายคลองนั้น จึงเรียกว่าคอนคอย คำว่าหอคอย หรือคอนคอยนั้น ต่อมาเลอนเป็นหัวข่อย.

หัวเขา ตำบล ขัน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

หัวนอน เขา ใน อ. ระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ สูง ๓๒ ม.

หัวนา ตำบล ขัน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ.

หัวโพ ตำบล ขัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณฯ.

หางตลาด คลอง ใน ต. ยุ้งทะลาย อ. ระเข้สามพน จ. สุพรรณฯ.

หุบตาอ้น เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๓๕๒ ม.

เหมือง คลอง ใน ต. เก้าห้อง อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ.

ใหญ่ เขา ใน อ. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ สูง ๑๕๕ ม..

องครักษ์ ตำบล ขัน อ. บางปลาม้า จ. สุพรรณฯ เล่ากันว่า องครักษ์ของ พระเจ้าปราสาท ทอง มาตั้ง บ้านอยู่ ศรงนก่อน จึงได้ชื่ออย่างนั้น.

องค์พระ เขาและตำบล อยู่ ต. เดิมบาง จ. สุพรรณฯ บนยอดเขามีพระเจดีย์.

อโนดาด สระ ใน ต. จระเข้สามพัน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ ยาวประมาณ ๘๐ ม. สันนิษฐานกันว่าเป็นบ่อน้ำสำหรับช้างกินในสมัยพระเจ้าอู่ทอง มีลำรางจากคอกช้างถึงสระ.

อู่ทอง เมืองร้าง ใน อ. จระเข้สามพัน จ. สุพรรณฯ เป็นเมืองเก่าสมัยทวารวดี มีรอยแนวกำแพง ๒ ชั้น มีสระใหญ่ๆ หลายสระ มีศาลเจ้าพ่อพญาจักร เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ย้ายจากเมืองอู่ทอง ไปสร้างกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๑๘๙๓ เมืองอู่ทองต่อมาก็ร้าง เพราะย้ายเมืองมาตั้งเสียที่ จ. สุพรรณฯ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อุดม
ใกล้ป.ณ. บ้อมปราบ ถนนเจริญกรุง พระนคร
นางประหยัด ชาตบุตร ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
๒๐ / ๑๑ / ๒๔๕๑

TUDC 19/04/2563